

Mark Kogoj

DOI: 10.2478/cmc-2023-0005

STRATEŠKA KULTURA IN DELOVANJE RUSKE FEDERACIJE V RUSKO-UKRAJINSKEM KONFLIKTU

STRATEGIC CULTURE AND THE RUSSIAN FEDERATION'S ENGAGEMENT IN THE RUSSIA-UKRAINE CONFLICT

Povzetek Članek obravnava rusko strateško kulturo ter delovanje Ruske federacije v rusko-ukrajinskem konfliktu med februarjem 2014 in februarjem 2023. Identificirani in preučeni so tradicionalni elementi ruske strateške kulture: teritorialni ekspanzionizem, nagnjenost k ofenzivnemu vojaškemu delovanju, obravnavanje uporabe vojaške sile kot primerne sredstva za doseg političnih ciljev, paranoidna zaznava ogroženosti – podoba oblegane utrdbe in nezaupanje do Zahoda, strah pred barvnimi revolucijami ter ideja o ruski veličini in sledenje položaju velike sile. Tradicionalni elementi ruske strateške kulture se odražajo na delovanju Ruske federacije v rusko-ukrajinskem konfliktu ter ga na ta način pojasnjujejo. Vzorec potrjuje kontinuitete znotraj ruske strateške kulture, saj so njeni tradicionalni elementi še vedno prisotni ter so del sodobne strateške kulture Ruske federacije.

Ključne besede *Strateška kultura, ruska strateška kultura, rusko-ukrajinski konflikt, delovanje držav.*

Abstract The paper examines Russia's strategic culture and its behaviour in Russia Ukraine conflict between February 2014 and February 2023. It identifies and examines traditional elements of Russian strategic culture, such as territorial expansionism, a tendency towards offensive military action, the perception of the use of military force as an appropriate means to achieve political goals, a paranoid threat perception - the image of the besieged fortress and distrust of the West, fear of coloured revolutions, and the idea of Russia's greatness and pursuit of international great power status. As the article shows, traditional elements of Russian strategic culture are reflected in and explain Russian Federation's behaviour in the Russia Ukraine conflict. This pattern confirms the continuity within Russian strategic culture, as its traditional elements are still present and define the contemporary strategic culture of the Russian Federation.

Key words *Strategic culture, Russian strategic culture, Russia-Ukraine conflict, behaviour of states.*

Uvod Skoraj osem let od ruske aneksije Krima, s čimer se je začel rusko-ukrajinski (oboroženi) konflikt, je Ruska federacija (RF) 24. februarja 2022 sprožila kopensko, zračno in pomorsko ofenzivo na ozemlje Ukrajine.¹ Od izbruha rusko-ukrajinskega konflikta leta 2014 se v strokovni znanstveni literaturi pojavljata dve prevladujoči razlagi motivov delovanja (angl. *behaviour*) RF v rusko-ukrajinskem konfliktu, ki si nasprotujeta (Felgenhauer, 2016; Monaghan, 2016; Cecire, 2017; Charap in Colton, 2017; Panell, 2019; Hunter, 2022). Skladno s prvo je RF revanšistična država, ki poskuša pridobiti v devetdesetih izgubljen mednarodni položaj velike sile ter priključiti ozemlja nekdanje Sovjetske zveze (SZ) ali ohraniti geopolitični vpliv na teh območjih. Druga razlaga temelji na prepričanju, da je ruska uporaba vojaške sile v Ukrajini zgolj odgovor na zaznane varnostne grožnje Zahoda, ki s podpiranjem t. i. barvnih revolucij v bivših sovjetskih republikah ter širitvijo Nata na vzhod ogroža RF. Kot bomo spoznali v članku, omenjeni dve razlagi nista izključujoči. Dejavnikov, ki so vplivali na delovanje RF v rusko-ukrajinskem konfliktu, je več. Strateška kultura kot interpretativni koncept postavlja širši kulturnozgodovinski kontekst, ki omogoča pojasnjevanje delovanja držav v oboroženih konfliktih.

Strateška kultura se je kot termin prvič pojavila leta 1977. Uvedel ga je Jack Snyder v poročilu ameriškega »think-tank« RAND, v katerem je prepoznal razhajanja med ameriško in sovjetsko jedrsko doktrino. Snyder (1977) je strateško kulturo obravnaval kot vsoto idej, pogojenih čustvenih odzivov in vzorcev običajnega delovanja, ki so jih člani nacionalne strateške skupnosti pridobili z učenjem ali imitacijo. Johnston (1995, str. 5) strateško kulturo retrospektivno razdeli v tri generacije. Prva, ki se pojavi v zgodnjih osemdesetih, obravnava delovanje držav kot sestavni del strateške kulture ter s tem poskuša razložiti razhajanja med sovjetskimi in ameriški pogledi na strategijo. Druga se pojavi sredi osemdesetih ter obravnava velesili iz marksistične, Gramscijeve perspektive. Tretja, ki se pojavi v devetdesetih, temelji na pozitivističnem pristopu ter strateško kulturo (neodvisno spremenljivko) ločuje od delovanja (odvisne spremenljivke). Raziskave, ki so nastale po Johnstonovi kategorizaciji znanstvenoraziskovalna skupnost obravnava kot četrto generacijo, ki bodisi razvija svojevrstne raziskovalne modele ali izhaja iz pristopov predhodnih generacij (Meyer, 2006, str. 15–19; Toje, 2008, str. 15–19; Uz Zaman, 2009).

Na oblikovanje sodobne strateške kulture RF vplivajo njen geografski položaj in zgodovinske izkušnje, ki so jih različne ruske družbenopolitične tvorbe – strateške skupnosti pridobile v večstoletni zgodovini. Kljub dejstvu, da je Rusija v 20. stoletju zamenjala kar tri oblike političnih sistemov, številni avtorji (Covington, 2016; Skak, 2016; Felgenhauer, 2018; German, 2020), z izjemo kratkega obdobja v devetdesetih, prepoznavajo vzorec kontinuitete med sodobno strateško kulturo RF ter sovjetsko. Strateška skupnost RF namreč vključuje posameznike, ki so bodisi bili del sovjetske strateške skupnosti ali pa so v SZ izobraženi in usposobljeni. Temu botruje tudi

¹ Delovanje RF od začetka oboroženega konflikta sicer vključuje številne druge dimenzije, kot so strateško-jedrska, obveščevalna, kibernetika, informacijsko-propagandna, diplomatska, politična, gospodarsko-finančna, ter aspekta družbene in vojaške morale, vendar se članek osredotoča predvsem na vojaški varnostni vidik konflikta.

odmevna izjava ruskega predsednika Putina (2005), da je bil »razpad SZ največja geopolitična katastrofa stoletja«. Felgenhauer (2018) trdi, da vojaške elite in drugi člani varnostnega aparata RF, t. i. siloviki, ki trenutno prevladujejo pri snovanju varnostnih politik, v ta proces vključujejo poglede in vrednote, ki so prevladovali v sovjetskem obdobju. V članku bodo predstavljeni tradicionalni elementi ruske strateške kulture in njihovo zrcaljenje na delovanju RF v rusko-ukrajinskem konfliktu.

1 TEORETIČNOKONCEPTUALNI OKVIR IN METODOLOGIJA

Članek konceptualno temelji na izhodiščih prve generacije strateške kulture, katere najprepoznavnejši predstavnik je Gray. Ta trdi, da je strateška kultura lahko koncipirana zgolj kot kontekst, ki obkroža in daje pomen strateškemu delovanju (strategic behaviour) (Gray, 1999, str. 51). Strateška kultura oblikuje kontekst delovanja in je hkrati njegov sestavni del. Gray trdi (prav tam), da je človek opredeljen s kulturo, ki vpliva na vsakršno strateško delovanje. Posledično je tudi vsakršno akterjevo delovanje posledica kulturne ekspresije, saj se nihče ne more izvzeti iz določenega kulturnega konteksta (Grey, 1999). Enako velja tudi za politične elite, ki so nezavedno in s procesom učenja podvržene družbeni socializaciji (Gray, 1999, str. 49–69; Meyer, 2006, str. 15–19; Toje, 2008, str. 15–19; Uz Zaman, 2009).

V članku je strateška kultura obravnavana kot sistem prevladujočih norm delovanja na vojaškem varnostnem področju, ki so posledica zgodovinskih izkušenj in geografskega položaja ter so v določenem (časovno opredeljenem) obdobju značilne za neko državo. Politične elite so nosilke strateške kulture, ki so s procesom socializacije prevzele in ponotranjile vojaške varnostne norme delovanja, ki so značilne za določeno strateško kulturo. To se jasno odraža v njihovih pogledih, izjavah in trditvah. Sistem norm, zasidranih v strateški kulturi, pa vpliva na odločitve političnih elit. Namen članka je odpreti novo dimenzijo v konfliktologiji, s preučevanjem delovanja RF v rusko-ukrajinskem konfliktu ter njegovim pojasnjevanjem s strateško kulturo. Članek bo sledil raziskovalnemu vprašanju, ali se tradicionalni elementi ruske strateške kulture odražajo na delovanju RF v rusko-ukrajinskem konfliktu ter tako potrjujejo vzorec kontinuitete znotraj ruske strateške kulture. Gre za vprašanje, ali so omenjeni tradicionalni elementi značilni tudi za sodobno strateško kulturo RF. Naj posebej poudarim, da je namen članka pojasnjevanje delovanja RF, in ne njegovo moralno vrednotenje.

V članku je uporabljen večmetodni pristop ali triangulacija. Članek je študija primera ruske strateške kulture ter delovanja RF v rusko-ukrajinskem konfliktu. Elementi strateške kulture so identificirani in preučeni na podlagi analize in sinteze predhodnih raziskav na temo ruske strateške kulture, ki je dostopna v sekundarnih virih, ter historicistične metode – sekvenčnega nizanja in obravnave zgodovinskih dejstev, dostopnih v sekundarnih virih. Tradicionalni elementi ruske strateške kulture so bili izbrani na podlagi njihove pomembnosti z vidika delovanja RF v

obravnavanem oboroženem konfliktu.² Izbrani so bili tako, da kar v največjem mogočem obsegu pojasnijo delovanje RF v rusko-ukrajinskem konfliktu ter skladno z raziskovalnimi omejitvami. Preučevanje delovanja RF v rusko-ukrajinskem konfliktu temelji na analizi vsebine primarnih virov, kot so govori visokih političnih funkcionarjev, dostopni na uradnih vladnih spletnih straneh ali v prepoznavnih medijih ter v nekaterih primerih na podlagi obstoječih sekundarnih virov. Poleg tega so pri preučevanju elementov strateške kulture kot tudi delovanja RF uporabljene družboslovne metode interpretacije, generalizacije in kontekstualizacije. Raziskava je časovno omejena na dogodke, ki so se zgodili do 21. februarja 2023.

2 TERITORIALNI EKSPANZIONIZEM, KULT OFENZIVE IN OBRAVNAVANJE VOJNE KOT PRIMERNEGA SREDSTVA ZA DOSEGO POLITIČNIH CILJEV

Korenine teritorialnega ekspanzionizma segajo v obdobje oblikovanja carske Rusije, ki je bilo zaznamovano z nenehnimi vojnami, in so neposredna posledica geografskega položaja Rusije. V 14. stoletju se je z integracijo severnih ozemelj predhodne Kijevske Rusije vzpostavila Velika moskovska kneževina, ki je leta 1380 porazila mongolsko vojsko ter se rešila njene nadvlade. Velika moskovska kneževina se je v prihodnjih stoletjih širila in svoj vrhunec dosegla leta 1547, ko se je Ivan IV. Vasiljevič – Ivan Grozni okronal za ruskega carja. Geografski položaj zgodnje ruske države ni imel stalnih in lahko branljivih meja, kar je državo izpostavljalo napadom različnih nomadskih vojsk. Strah pred napadi nomadskih ljudstev iz prostranih evrazijskih step ter percepcija ranljivosti s strani evropskih držav, s katerimi se je Rusija zapletala v vojne, sta se odrazila v prepričanju, da je teritorialna ekspanzija najboljši način za doseg varnosti ter mednarodnega ugleda in vpliva. Politolog Jones (1990, str. 38) trdi, da se je Rusija v preteklosti na sovražnike odzivala tako, da jih je poskušala pregnati čim dlje od osrednjega etničnega ruskega ozemlja ter hkrati osvojiti dodatna ozemlja. To je postopno privedlo do militarizacije ruske strateške kulture ter do t. i. kulta ofenzive. Ofenzivna vojaška doktrina pa je postala temelj za nevtralizacijo potencialnih agresorjev, ki so s širitvijo ozemlja prehajali pod ruski nadzor. Antropolog Willems (1986, str. 162–163) glede teritorialnega ekspanzionizma ugotavlja, da se je »meja med obrambo in agresijo zameglila že dolgo pred vladavino Petra Velikega«. Rusko carstvo (RC) je postalo vplivna evropska sila prav v času vladavine Petra Velikega (1682–1725), ki je leta 1709 z zmago v bitki pri Poltavi porazil Švedsko v okviru t. i. velike severne vojne. V 18. stoletju je RC postalo vodilna sila v baltiški in črnomoški regiji ter je med vladavino Katarine Velike (1762–1796) priključilo ozemlje današnje Ukrajine, vključno s krimskim polotokom (Sondhaus, 2006, str. 28–30; Johnson, Kartchner in Larsen, 2009, str. 85–86; Doroshko in Tsyrf, 2021, str. 152–160; Britannica, 2023).

² Poleg elementov, ki so obravnavani v posameznih poglavjih, med tradicionalne elemente ruske strateške kulture spadajo še pravoslavna konzervativnost, pomen strateške globine in ohranjanja tamponskih območij, avtoritarnost režima ter izpostavljanje pomena vestfalskega načela popolne suverenosti in nacionalnih interesov.

Jones (1990) povezuje rusko ekspanzionistično tradicijo s pomanjkanjem naravnih geografskih ovir ter trdi, da sta se komunistična ideologija in strategija SZ združili s strateškimi okoliščinami Ruskega imperija (1721–1917). SZ je vzporedno z marksistično-leninističnim ciljem obrambe in promocije komunizma sledila tudi cilju »ohranitve večnacionalnega evrazijskega imperija, ki so ga predhodno osvojili carji« (prav tam, str. 38). To je odločilno oblikovalo boljševiški in pozneje sovjetski odnos do uporabe vojaške sile – kot primerne sredstva za doseg političnih ciljev. Marksistično-leninistično razumevanje vojne namreč temelji na realističnih predpostavkah Carla von Clausewitza. Skladno s Sokolovskyim (1963) so sovjetsko strateško misel poleg tradicionalnih zgodovinskih skrbi glede strateške ranljivosti države pomembno oblikovali marksistično-leninistični principi, ki so opredeljevali vojno kot nadaljevanje politike z oboroženim nasiljem, ki so ga enačili tako s politiko kot z družbenim bojem kot celoto. Vojna je bila obravnavana kot apogej ali ozemlje ideološkega boja med SZ in njenimi razrednimi nasprotniki, kot konflikt, pri katerem sta bila želja po zmagi in njena dosega pomembnejši od onemogočanja zmage nasprotniku ali končanja konflikta (Klein, 1989, str. 455). Pristop t. i. ničelne vsote,³ ki je zaznamovala sovjetsko strateško misel, je bil vpet v leninistično idejo »kto kogo« ali »kdo koga«, ki jo je prepoznal že Snyder (1977) pri preučevanju jedrskih strategij tedanjih velesil. Posledično je bila ofenziva obravnavana kot »boljša oblika vojne« od defenzive, delno tudi zaradi vere v učinkovitost presenečenja in potrebe po dominaciji v začetni fazi vojne (German, 2020, str. 547). Za ruske vojaške kroge je značilna odsotnost ločevanja med ofenzivnim in defenzivnim delovanjem. Covington (2016, str. 13) trdi, da iz gledišča ruskih vojaških krogov strateška ofenziva zahteva potrebo po defenzivnih akcijah, medtem ko je učinkovita strateška obramba odvisna od ofenzivnih akcij. Tudi najprepoznavnejši utemeljitelj strategije hibridnega vojskovanja⁴ general Gerasimov (2019) je v svojem govoru opredelil »strategijo aktivne obrambe« RF kot kombinacijo preventive in strateškega odvrčanja z namenom prevzemanja in ohranjanja strateške iniciative. Covington (2016, str. 14) ugotavlja, da so tradicionalni elementi ruskih vojaških operacij preventiva, dominacija eskalacije, presenečenje (uporaba zvižaje), šok, udarna moč ter hitrost delovanja (Sondhaus, 2006, str. 28–30; Johnson, Kartchner in Larsen, 2009, str. 85–86; Doroshko in Tsyra, 2021, str. 152–160).

RF je februarja 2014 izvedla vojaško intervencijo na krimskem polotoku ter po mnenju strokovnjakov večine držav mednarodne skupnosti in OZN sporni referendum, na katerem se je večina prebivalstva polotoka odločila za pridružitve RF. To je bil odgovor na to, kar je RF dojemala kot potencialni zunanjepolitični odmik Ukrajine od RF ali prenehanje ruskega vpliva na ukrajinsko notranjo politiko ter zblíževanje

³ Ta pristop se nanaša na termin »strategija ničelne vsote«, ki izhaja iz realistične teorije mednarodnih odnosov ter predpostavlja, da lahko ena država pridobi korist zgolj na škodo druge (vir: Hillison, J. R., 2019. *The Potential and Pitfalls of a Zero-Sum Grand Strategy*. *Obris*, 63 (2), str. 258–280). Aplikacija ničelne vsote na varnostnem področju bi pomenila, da se z zmanjšanjem ogroženosti enega akterja poveča ogroženost drugega.

⁴ Hibridno vojskovanje je izraz za specifičen koncept vojskovanja, ki ga uporabljajo zahodne države in Nato, da bi opredelili enak koncept, ki ga ruski stratezi razumejo pod pojmi, kot so »nova generacija vojskovanja« (angl. *new generation of warfare*), »nelinearna vojna« (angl. *non-linear war*) ali preprosto Gerasimova doktrina.

z EU, predvsem pa Natom. Okupacija Krima je dala zagon proruskim separatistom v vzhodnih regijah Ukrajine, ki so maja 2014 razglasili več samooklicanih republik, izmed katerih sta se do 24. februarja 2022⁵ ohranili Ljudska republika Donjeck (LRD) in Ljudska republika Lugansk (LRL) v t. i. donješkem premogovnem bazenu (Donbas). RF je med letoma 2014 in 2022 v Donbasu vodila t. i. hibridno vojno, ki je vključevala različne paravojaške enote (vojnih veteranov in plačancev), pripadnike specialnih sil in obveščevalnih služb, prikrite enote stalne sestave ruskih oboroženih sil (OS), informacijsko in kibernetično vojskovanje ter obveščevalno podporo proruskim separatistom. RF v tem obdobju ni nikoli uradno priznala oboroževanja proruskih upornikov ali kakršnega koli neposrednega vpletanja v konflikt, vendar je kljub temu dokazov o ruskem vpletanju veliko. Med drugim je pomembna tudi Putinova izjava iz leta 2015: »Nikoli nismo rekli, da v Ukrajini ni ljudi, ki bi reševali določene stvari, vključno na vojaškem področju. Vendar to ne pomeni, da so tam redne enote« (Putin v Walker, 2015) (Bender, 2014; Fox, 2017, str. 45–52; Crises Group, 2019; CFR, 2021; CRS, 2021, str. 14–17; Reuters, 2022a; Reuters, 2022b; Reuters, 2022c; Walker, 2022; Mills, 2023).

Neposredno pred vsesplošno vojaško agresijo na Ukrajino je RF 21. februarja 2022 priznala neodvisnost LRD in LRL (AS, 2022; Brown, 2022). Tri dni pozneje so oborožene sile RF izvedle ofenzivo na ozemlje Ukrajine iz smeri krimskega polotoka, Donbasa in ukrajinsko-ruske meje na vzhodu ter ozemlja Belorusije (v smeri Kijeva). Vzporedno pa je Putin v televizijskem nagovoru napovedal začetek »posebne vojaške operacije« – kot je invazijo poimenovala RF, katere cilja naj bi bila, skladno s Putinovimi besedami, »demilitarizacija in denacifikacija Ukrajine« (BBC News, 2022a; BBC News, 2022b). Oborožene sile RF so v slabih dveh mesecih od začetka ofenzive zasedle ozemlja na vzhodu, in sicer razširile ozemlja LRD in LRL, ter na jugu, kjer so zasedle ukrajinski regiji Zaporožje in Herson. Poskusi obkrožitve Kijeva so zaradi učinkovite obrambe ukrajinskih oboroženih sil konec marca zastali, v začetku aprila pa je RF tudi javno napovedala umik sil iz severa države (okolice Kijeva). Sledila sta postopen zastoj ruskega napredovanja ter ukrajinska protiofenziva (med avgustom in novembrom) na vzhodni in južni fronti, ki se je končala z ruskim umikom iz mesta Herson v začetku novembra in utrditvijo ruskih oboroženih sil na vzhodnem bregu reke Dneper. Po vzoru Krima so ruske okupacijske oblasti septembra izvedle referendum tudi v LRD, LRL in regijah Zaporožje ter Herson, 30. septembra pa je ruski predsednik napovedal priključitev omenjenih območij RF (BBC News, 2022b; Reuters, 2022a; Reuters, 2022b; Reuters, 2022c; Walker, 2022; Mills, 2023; Mpoke Bigg, 2023).

Prisotnost teritorialnega ekspanzionizma – kot tradicionalnega elementa ruske strateške kulture pri pojasnjevanju delovanja RF v rusko-ukrajinskem konfliktu – potrjuje dejstvo, da je ta od izbruha konflikta vojaško okupirala ter k svojemu ozemlju priključila kar pet ukrajinskih regij – Krim, Donjeck, Lugansk, Zaporožje

⁵ Datum označuje novo fazo v rusko-ukrajinskem konfliktu – začetek kopenske, zračne in pomorske ofenzive RF na celotno ozemlje Ukrajine.

in Herson. Ruska navezanost na vzhodna ozemlja Ukrajine sega v 18. stoletje. Leta 1764 je Katarina Velika po zmagi v vojni z Otomanskim cesarstvom vzpostavila t. i. Novorusijo (rus. *Novorossiya*), ki je vključevala Krim, Donbas ter ukrajinski regiji Harkov in Zaporozžje. Od tedaj do leta 1991 so bila ta ozemlja, sprva v okviru RC, nato SZ, neposredno podrejena centralizirani oblasti v Moskvi. RF je po razpadu SZ izgubila skoraj 24 odstotkov sovjetskega ozemlja, vključno z ukrajinskim, ki ga je predhodno nadzorovala več kot dve stoletji. RF je v prvih dvajsetih letih po razpadu SZ uspelo ohraniti vpliv na ukrajinsko notranjo politiko, ki pa je s strmoglavljenjem Janukoviča (februarja 2014) prenehal. Ozemeljsko širitev RF s priključitvijo regij suverene države – Ukrajine politične elite RF obravnavajo kot »povrnitev ruskega ozemlja k matični Rusiji« ter tako ohranjajo normativ delovanja, ki je za Rusijo značilen že stoletja – tj. teritorialna ekspanzija. Putinov svetovalec (do leta 2020) Vladimir Surkov, ki je veljal za glavnega snovalca politične ideologije RF, je večkrat zanikal obstoj Ukrajine kot samostojne države. Pogledu botruje tudi Putinova izjava iz leta 2008: »Ukrajina niti ni država. Kaj je Ukrajina? Del njenega ozemlja je v vzhodni Evropi, drugi, večji del smo podarili mi« (Putin v Arnold, 2020). Poleg tega Putin (2022a) trdi, da je sodobno Ukrajino ustvarila Rusija, saj je »Lenin tedanjo sovjetsko republiko ustanovil iz ruskega ozemlja, Stalin je tej pred drugo svetovno vojno in po njej dodal ozemlja, ki so predhodno pripadala Poljski, Romuniji in Madžarski, medtem ko je Hruščev leta 1954 Rusiji odvil Krim ter ga podaril Ukrajini« (Walker, 2022; Burns, 2023; Mills, 2023).

Nagnjenost k ofenzivnemu vojaškemu delovanju in obravnavanju uporabe vojaške sile kot primerne sredstva za doseg političnih ciljev potrjuje dejstvo, da je RF leta 2014 izvedla odkrito vojaško intervencijo na krimski polotok ter od tedaj, sicer prikrito,⁶ večkrat neposredno vojaško intervenirala na strani LRD in LRL. Kult ofenzive, ki izhaja iz zgodnjega obdobja caristične Rusije ter ga je dodatno razvila SZ, ostaja eden izmed pomembnejših elementov sodobne strateške kulture RF. To dokončno potrjuje vsesplošna vojaška ofenziva RF na Ukrajino februarja 2022, ki predstavlja najboljše ofenzivno vojaško operacijo v Evropi po drugi svetovni vojni. Kontinuiteta nagnjenosti k ofenzivnemu delovanju in uporabi vojaške sile za doseg političnih ciljev pa ni omejena zgolj na ukrajinski primer, temveč se kaže že na predhodnem delovanju RF v oboroženih konfliktih kot tudi njene predhodnice, SZ. Sovjetsko obdobje so zaznamovale vojaške intervencije na Madžarskem (1956), Češkoslovaškem (1968) ter v Afganistanu (1979–1989). Z izjemo v zgodnjih devetdesetih je pri RF razviden vzorec delovanja njene predhodnice. RF je z namenom preprečitve secesije ozemlja – nasprotovanja neodvisnosti tedanje republike Ičkerije – vojaško intervenirala že v prvi (1994–1996) in drugi (1999–2000) čečenski vojni. Leta 2008 je RF, zaradi nasprotovanja zunanje-politični usmeritvi, tj. zbliževanju z EU in Natom, izvedla vojaško intervencijo v Gruziji v podporo proruskima samooklicanima republikama Južna Osetija in Abhazija, medtem ko je leta 2015 z vojaško intervencijo in drugimi sredstvi preprečila padec zavezniškega Assadovega režima v Siriji (Walker, 2022; Burns, 2023; Mills, 2023).

⁶ Odkrita/prikrita uporaba vojaške sile je vojaška intervencija z uradnim priznavanjem napotitve oboroženih sil ali z uradnim zanikanjem.

3 PARANOIDNA ZAZNAVA OGROŽENOSTI – PODOBA OBLEGANE UTRDBE IN NEZAUPANJE DO ZAHODA

Strateško kulturo RF opredeljuje specifična, paranoidna zaznava ogroženosti, ki je, podobno kot to velja za prej omenjene tradicionalne elemente ruske strateške kulture, posledica geografskega položaja države ter njenih zgodovinskih izkušenj na vojaškem varnostnem področju. German (2020, str. 546) trdi, da je rusko zaznavo ogroženosti že od vzpostavitve Velike moskovske kneževine v 14. stoletju zaznamoval nenehen strah pred zunanjo agresijo, obkolitvijo ter namenskim vmešavanjem v notranje zadeve. Na pogled na svet ali svetovni nazor, ki prevladuje med političnimi in varnostnimi elitami RF, je vplivala tudi velikost ozemlja, ki je med stoletji doživelo številne invazije, kar vzbuja občutek strateške ranljivosti ter strahu pred presenečenjem (prav tam). Carlton (2017, str. 7) opaza, da RF ni mogoče popolnoma razumeti brez razumevanja njenih vojnih izkušenj in zgodb. Od mongolske invazije v 13. stoletju, invazije Napoleonove Velike armade v začetku 19. stoletja pa do nacistične operacije Barbarossa leta 1941 je v ruski družbi prevladovalo prepričanje, da je Rusija nenehno ogrožena – kar predstavlja trajni element njene strateške kulture (prav tam). Kolektivni spomin na omenjene invazije je močno zakoreninjen v ruski strateški misli (Götz in Staun, 2022, str. 484). Eitelhuber (2009, str. 2) trdi, da Rusijo obvladuje skoraj obsesivna zaznava vsesplošne grožnje njeni suverenosti in teritorialni integriteti. Skladno z Igumnovo (2011, str. 264) je tovrstna tesnobna zaznava zunanjega sveta privedla do »ruske logike o oblegani utrdbi«. Tezo potrjuje tudi izjava predzadnjega ruskega carja Aleksandra III. iz druge polovice 19. stoletja, da »ima Rusija zgolj dva zaveznika – svojo vojsko in svojo mornarico«. Tudi Lenin je dejal: »Obkoljeni smo s sovražniki iz vseh strani in moramo napredovati, skoraj vedno pod nasprotnikovim ognjem« (Bathurst, 1981, str. 29). Poleg tega se ruske politične elite pri notranjepolitičnem upravičevanju svojih zunanjepolitičnih in varnostnih odločitev pogosto poslužujejo trajnih elementov ruske strateške kulture, kot je podoba oblegane utrdbe. Skladno z German (2020, str. 549) ohranjanje mentalitete oblegane utrdbe omogoča političnim elitam RF delovanje, ki je lahko notranjepolitično nepriljubljeno, vendar ga je mogoče utemeljiti v kontekstu zgodovinskih izkušenj (še posebej invazij) ter podob o nasprotnikih, ki so pripravljeni izkoristiti vsako najmanjšo napako. Skladno z Leites (1951) je rusko strateško misel tako v obdobju cesarstva kot tudi SZ zaznamovala skrb, da bi nasprotnik izkoristil šibkosti Rusije, kar se je odrazilo v nenehnem pričakovanju napadov iz presenečenja ter fundamentalnih groženj, kot sta obkrožanje ali obkolitev in zvijača. Paranoidno zaznavo ogroženosti prepoznavata tudi Popov in Khamzatov (2017, str. 29), ki trdita, da mora biti vojska pripravljena na kateri koli scenarij, saj bi bilo naivno pričakovati, da bodo opozorila obveščevalnih služb o nasprotnikovih pripravah na vojno vedno natančna ter da je Rusija tem nazadnje verjela leta 1941 (Eitelhuber, 2009, str. 5; Götz in Staun, 2022, str. 483–246).

Z besedo »Zahod« RF označuje ZDA in njihove zaveznice, večinoma članice Nata. Götz in Staun (2022, str. 484) med elemente strateške kulture RF uvrščata globok občutek ogroženosti, ki prihaja z Zahoda. Tudi Ermarth (2006), Adamsky (2010),

Covington (2016) in Skak (2016) med trajne elemente ruske strateške kulture uvrščajo nezaupanje do Zahoda ter promocijo liberalne demokracije v svetu. Rusko strateško kulturo so odločujoče zaznamovale vojne Rusije z njenimi evropskimi sosedami – Poljsko-litvansko zvezo v 17. stoletju, Švedsko pod vodstvom kralja Karla XII. (1709), Napoleonovo Francijo (1812) ter nacistično Nemčijo v drugi svetovni vojni. V vseh teh primerih sta bila RC in pozneje SZ napadena iz smeri zahoda. Po drugi svetovni vojni je omenjene nasprotnike nadomestil Nato. Kljub boljšim odnosom med ZDA in Natom ter RF v prvem desetletju po njeni vzpostavitvi se je med ruskimi političnimi elitami in strategij ohranila podoba Nata kot potencialne varnostne grožnje. To je razvidno iz političnih razprav in strateških dokumentov RF. Vse iteracije vojaških doktrin ter strategij nacionalne varnosti RF od leta 1993 namreč izpostavljajo širitev Nata kot potencialno tveganje/nevarnost (rus. *opasnost*) ali grožnjo (rus. *ugroza*) (Black, 2000; Dannreuther, 1999; Götz, 2019; Götz in Staun, 2022, str. 484).

Paranoidna zaznava ogroženosti, ki temelji na prepričanju, da suverenost in teritorialno integriteto RF nenehno ogroža zunanji agresor, ki prihaja iz Zahoda, se odraža na pogledu ruskih političnih elit na rusko-ukrajinski konflikt ter njegove vzroke. Še posebej pomembna sta govora najvišjega političnega predstavnika RF iz februarja 2022, iz katerih je razvidno, da politične elite v RF s Putinom na čelu obravnavajo Ukrajino kot »podaljšek« Zahoda, ZDA ali Nata ter vse skupaj kot varnostno grožnjo RF, ki skladno s predpostavko ruske strateške kulture ponovno prihaja iz Zahoda. V prvem, ki je nastal ob priznanju LRD in LRL kot suverenih držav, Putin najprej izpostavlja ukrajinsko vojaško strategijo iz marca 2021. Ta predvideva »potencialno vojno, ki bi se končala s pomočjo mednarodne skupnosti ter tuje vojaške podpore Ukrajini v geopolitični konfrontaciji z RF« (Putin, 2022a). »V bistvu ne gre za nič drugega kot priprave na sovražnosti proti naši državi, Rusiji« (prav tam). Govor nadaljuje s trditvijo, da »Ukrajina namerava ustvariti svoje jedrsko orožje, s čimer bi se položaj v svetu in Evropi drastično spremenil, še posebej za Rusijo. Nimamo druge možnosti, kot da reagiramo, saj bi ukrajinski zahodni pokrovitelji Ukrajini lahko pomagali pridobiti orožje za množično uničenje, s čimer bi ustvarili dodatno grožnjo RF« (prav tam). V govoru omenja, da pri oboroževanju Ukrajini pomagajo ZDA in druge članice Nata, prav tako pri napotitvah vojaških svetovalcev in z vojaško prisotnostjo članic Nata v Ukrajini »pod pretvezo izvajanja skupnih vojaških vaj« ter z »integracijo ukrajinskega sistema za nadzor ukrajinskih oboroženih sil v Natov«. ⁷ Navedeno komentira: »Tovrstni podvigi so namenjeni prikrivanju hitre vzpostavitve Natove bojne skupine v Ukrajini« (prav tam). Politične elite v RF obravnavajo članstvo Ukrajine v Natu kot varnostno grožnjo. Skladno s Putinom (prav tam) si »Ukrajina že dolgo prizadeva postati članica Nata. Če bi to postala, bi to bila neposredna grožnja varnosti RF«. ZDA so leta 2008 v Bukarešti Ukrajini in Gruziji obljubile članstvo v Natu (Nato, 2023). Iz govora je razvidno tudi nezaupanje ruskih političnih elit do ZDA in Nata. Putin (2022a) navaja, da so »ZDA leta 1990 v okviru

⁷ Putin iz svoje predhodne izjave povzame: »To pomeni, da poveljstva Nata lahko neposredno izdajajo ukaze ukrajinskim oboroženim silam, celo posameznim enotam« (Putin, 2022a).

razprav o združitvi Nemčije sovjetskemu vodstvu obljubile, da združitev Nemčije ne bo vodila do širjenja Natove vojaške organizacije na vzhod«. Od združitve Nemčije, s čimer je tudi ozemlje Vzhodne Nemčije postalo del Nata, je prišlo do petih krogov širitve Severnoatlantskega zavezništva (v letih 1999, 2004, 2009, 2017 ter 2020) v srednji in jugovzhodni Evropi (Nato, 2023). Glede na ta dejstva Putin trdi, da so Zahodne države obljubo iz leta 1990 prelomile – »preprosto so nas prevarale«, izjavi (prav tam). Zavezništvo in njegova vojaška infrastruktura sta dosegla meje Rusije, kar je eden glavnih razlogov za evropsko varnostno krizo; vse to je imelo kar se da negativen vpliv na celoten sistem mednarodnih odnosov in povzročilo izgubo vzajemnega zaupanja (prav tam) (Putin, 2022a).

Putinov govor na dan vsesplošne vojaške ofenzive RF na Ukrajino ponovno izpostavlja širitev Nata na vzhod – kot varnostno grožnjo RF (Putin, 2022b). V nadaljevanju se dotika odnosa ZDA in članic Nata do RF. Te so »kljub unilateralni razorožitvi RF, odprtosti in pripravljenosti na odkrito sodelovanje z ZDA in zahodnimi partnerji takoj poskušale dokončno stisniti ter uničiti RF« (prav tam). Putin trdi, da so »nadaljnja širitev infrastrukture zavezništva ter sprotne prizadevanja za vzpostavitev vojaškega izhodišča na ukrajinskem ozemlju za RF nesprejemljiva« (prav tam). Še več, »za našo državo je vprašanje življenja ali smrti, vprašanje naše prihodnosti kot naroda« (prav tam). Ne gre zgolj za zelo resnično grožnjo našim interesom, temveč tudi eksistenci naše države in njeni suverenosti (prav tam). Predstavlja rdečo črto, o kateri smo govorili že večkrat. Prekoračili so jo« (prav tam). Poleg tega Putin trdi, da »vodilne članice Nata podpirajo skrajne desničarske nacionaliste in neonacistе v Ukrajini« (prav tam). Govor zaključi z izjavo, da se »RF ne more počutiti varno ter razvijati in obstajati, medtem ko se spoprijema s trajno grožnjo z ozemlja današnje Ukrajine« (prav tam).

Od vojaške ofenzive RF na Ukrajino februarja 2022 predstavniki ruskih političnih elit pogosto označujejo oboroženi konflikt kot vojno proti Zahodu ali Natu ter ga primerjajo s spopadom proti nacizmu med drugo svetovno vojno. Sekretar Varnostnega sveta Patrušev trdi, da »dogodki v Ukrajini niso vojna med Moskvo in Kijevom, temveč vojaški spopad med RF in Natom« (RTV SLO, 2023a). Ruski zunanji minister Lavrov je januarja 2023 izjavil, da so »ZDA sestavile koalicijo evropskih držav, da bi rešile rusko vprašanje podobno, kot si je Hitler prizadeval za dokončno rešitev judovskega vprašanja« (Reuters, 2023). Primerjanju rusko-ukrajinskega konflikta z drugo svetovno vojno in nacizmom botruje tudi izjava Putina ob 80. obletnici zmage SZ nad nacistično Nemčijo iz Volgograda (nekdanjega Stalingrada). Putin je tedaj dejal: »Znova in znova moramo odbiti agresijo kolektivnega Zahoda. Tako kot med drugo svetovno vojno nam zdaj znova grozijo nemški tanki« (RTV SLO, 2023b).

4 STRAH PRED BARVNIMI REVOLUCIJAMI

Izkušnje iz obdobja SZ – kot produkta revolucije in državljanske vojne – so izoblikovale strah pred protirevolucijo, notranjim prevratom ter kakršno koli zaznano grožnjo, ki bi utegnila ogroziti stabilnost režima (German, 2020, str. 547). Alison

(1990, str. 404) trdi, da so trajne sovjetske skrbi glede potencialnih protirevolucij ter poskusov Zahoda, da bi posredno, z uporabo nevojaških sredstev, spodkopal SZ, jasno razvidne med praško pomladjo leta 1968, po kateri je Varšavski pakt razširil svojo interpretacijo varnosti ter vanjo poleg varnosti pred zunanjo vojaško agresijo vključil poskuse spodkopavanja socializma od znotraj. Strah pred grožnjo spodkopavanja socializma od znotraj se je tedaj odrazil v t. i. Brežnjevi doktrini, ki je upravičevala vojaško vmešavanje SZ v notranje zadeve katere koli izmed držav Varšavskega pakta, pri čemer je bil, skladno s sovjetsko zaznavo, ogrožen socializem. Ruske izkušnje z nepričakovanimi padci režimov – od boljševiske revolucije 1917 pa do padca berlinskega zidu leta 1989 in razpada SZ leta 1991 – so izoblikovale prepričanje, da morajo strateški odločevalci vedno pričakovati nepričakovano (German, 2020, str. 553). Skladno s Sinovets (2016, str. 421) je prevladujoča varnostna zaznava, ki povzroča splošno nezaupanje RF do zunanjega sveta, da je Rusija obkoljena z notranjimi in zunanjimi sovražniki, katerih namen je spodkopati stabilnost režima ter posledično suverenost in teritorialno integriteto RF. Eden najodmevnejših zagovornikov stališča, da potencialne grožnje nacionalni varnosti RF prihajajo iz notranjepolitičnih nestabilnosti, ki so zunanje sponzorirane (podprte), je general Gareev. Ta ugotavlja, da zaznane grožnje nacionalnim interesom RF izhajajo neposredno iz ameriškega podpiranja demokratičnih procesov v svetu (Gareev, 2009). Pod vplivom mnenj in opozoril ruskih generalov, kot so Gareev, Gerasimov in Makarov, ter kot posledica pojava arabske pomladi na Bližnjem vzhodu je med političnimi elitami RF prevladalo prepričanje, da so protivladne demonstracije, ki lahko prerastejo v »kontrolirani kaos«, eksistencialna grožnja nacionalni varnosti RF. Termin »kontrolirani kaos« (rus. *upravliaemyi kaos*) je leta 2012 uvedel predsednik Putin, s čimer je označil »politične in gospodarske metode Zahoda« za destabilizacijo in spodkopavanje sosedov RF ter posledično tudi same RF« (Putin, 2012a). Termin »barvne revolucije« (colored revolutions) se nanaša na niz protivladnih protestov, ki so se v prvem desetletju 21. stoletja zgodili na prostoru postsocialističnih držav z namenom nenasilne spremembe režimov (German, 2020, str. 549). Z vrnitvijo Putina na predsedniški položaj leta 2012 se je začela grožnja barvnih revolucij tudi javno promovirati na najvišji vladni ravni. Med pretekle dogodke, ki jih RF označuje s terminom barvne revolucije, spadajo protivladni protesti v Gruziji (leta 2003), Ukrajini (leta 2004) ter Kirgizistanu (leta 2005) (Gareev, 2012, str. 4; Dagi, 2020, str. 375; German, 2020, str. 552–555; Poulsen in Staun, 2021, str. 81–83).

Samopodoba »oblegane utrdbe«, ki jo sovražniki poskušajo obkoliti in osamiti, sooblikuje strateške razprave ter se odraža v zaznavi ogroženosti z barvnimi revolucijami. Politične elite RF pod vplivom čekistov in silovikov, indoktriniranih v vojaških in obveščevalno-varnostnih institucijah SZ ter z osebnimi spomini iz obdobja razpada SZ, pripisujejo pojav barvnih revolucij zunanjim, malignim

vplivom.⁸ Skladno s to interpretacijo so najpomembnejši akterji barvnih revolucij tuje nevladne organizacije, ki jih RF obravnava kot predstavnice tujih vlad. Politične elite RF so namreč prepričane, da bodo močni in vplivni nasprotniki v okviru »aktualnega, prikrita boja za globalno moč in dominacijo« uporabili katera koli razpoložljiva sredstva, vključno z barvnimi revolucijami, da bi spodkopali temelje RF. Patrušev (2005) je izjavil: »/.../ naši nasprotniki namensko in konsistentno poskušajo oslabiti vpliv RF v državah CIS,⁹ kar jasno nakazuje dogodki iz Gruzije, Ukrajine in Kirgizistana«, medtem ko Gerasimov (2013) trdi, da so barvne revolucije v bistvu od zunaj organizirani državni udari. RF vzroke za pojav barvnih revolucij vidi izključno v zunanjih akterjih ter ne dopušča možnosti, da bi te bile notranjepolitično motivirane. Barvne revolucije so obravnavane kot »zunanje sponzorirano sredstvo« – kot del zarote Zahoda, čigar namen je spodkopati geopolitični vpliv RF v njeni vplivni sferi (Skak, 2016, str. 330; Doroshko in Tsyrfa, 2021, str. 152–160; Poulsen in Staun, 2021, str. 81–83).

Povod, s katerim se je začel rusko-ukrajinski konflikt, predstavlja izbruh protestov na majdanškem trgu v Kijevu novembra 2013 zaradi odločitve tedanjega, zadnjega proruskega predsednika Janukoviča o neratifikaciji sporazuma o sodelovanju (angl. *Association Agreement*) z EU. Večji del ukrajinskega prebivalstva je dejanje razumel kot posledico ruskih pritiskov, da bi se Ukrajina pridružila Evrazijski gospodarski uniji (EGU), čeprav je bilo javno mnenje razdeljeno. Na zahodu in severu države je prebivalstvo večinoma podpiralo sporazum z EU, medtem ko je večina v vzhodnih in jugovzhodnih regijah podpirala tesnejše vezi z RF.¹⁰ Eskalacije protestov so se zgodile 30. novembra, ko so specialne enote policije nasilno razgnale protestnike, kar je sprožilo še večji val protestov. Skladno z Baysa (2018, str. 232) je bilo od tedaj izjemno težko ločevati med proevropskimi ali prozahodnimi protestniki, liberalci, ki so protestirali proti zlorabi moči oblasti, ter radikalnimi nacionalisti s protirusko agendo, saj so bili od takrat vsi na majdanškem trgu. Med 18. in 20. februarjem 2014, ko so spopadi med vladnimi silami in protestniki dosegli vrhunec (z na desetine mrtvimi in stotine ranjenimi), so številna vladna administrativna poslopja zasedli skrajneži, številni med njimi oboroženi (prav tam). Vzporedno s protesti proti režimu Janukoviča na majdanškem trgu so v drugih mestih, večinoma na vzhodu Ukrajine, potekali t. i. antimajdanški protesti, na katerih so protestniki nasprotovali protivladnim protestom v Kijevu. Del teh so predstavljali proruski separatisti, ki so pozneje razglasili proruske republike na vzhodu in jugovzhodu Ukrajine. Koliko so bile ZDA vpletene v podporo in celo financiranje majdanških protestov čez vladne agencije in druge nevladne organizacije, je zaradi številnih

⁸ Številne t. i. čekiste in silovike so, tedaj še v vlogah obveščevalnih agentov ali visokega vojaškega kadra, odločilno zaznamovali dogodki iz obdobja razpada SZ. Ti so v njih zasidrli strah pred erozijo nadzora in oblasti ter strah pred množičnimi ljudskimi gibanji in protesti (Skak, 2016). Ta med čekiste in silovike s tovrstnimi izkušnjami uvršča bivšega zunanjega ministra Primakova, sekretarja Varnostnega sveta RF Partruševa, bivšega namestnika predsednika vlade RF Sečina, Sergeja Ivanova, Čerkesova ter Putina.

⁹ CIS (angl. *Commonwealth of independent states*) – skupnost neodvisnih držav, h kateri spadajo bivše sovjetske republike, ki so postale samostojne države po razpadu SZ.

¹⁰ Podpore "tesnejšim vezem" z RF in nasprotovanja majdanškim protestom ni mogoče enačiti s podporo priključitvi ukrajinskih ozemelj RF.

špekulacij težko trditi, zato bom omenil zgolj preverljiva dejstva. Republikanski senator McCain in demokratični senator Murphy sta sredi decembra 2013 obiskala Ukrajino, se srestala z Olegom Tyagnibokom – vodjo skrajne desničarske stranke Svoboda, McCain pa je v njegovi prisotnosti nagovoril protestnike na majdanškem trgu (The Guardian, 2013; Carpenter, 2017; Marcetic, 2022). McCain (prav tam) je med drugim izjavil: »/.../ tu smo, da podpremo vaš pravičen razlog.« Izjavil je še, da bo »Ukrajina ustvarila boljšo Evropo, medtem ko bo Evropa ustvarila boljšo Ukrajino«. Tudi evropski voditelji so javno podpirali majdanške proteste (Wilson, 2014, str. 150; Baysha, 2018, str. 231–234).

Z vidika RF predstavlja dogajanje v Ukrajini, ki je februarja 2014 privedlo do padca režima Janukoviča, tipičen primer »od Zahoda sponzorirane« barvne revolucije, katere namen je strmoglaviti proruski režim ter tako spodkopati geopolitični vpliv RF v njeni tedanji vplivni sferi – kamor je spadala tudi Ukrajina. To je razvidno iz Putinovega govora. Skladno s Putinom (2022a) so leta 2014 »radikalni nacionalisti izkoristili javno nezadovoljstvo ter organizirali proteste, ki so eskalirali v državni udar«. Poleg tega ta trdi, da so ZDA financirale proteste v Kijevu ter tedanje ukrajinske opozicijske voditelje. »Nacionalisti, ki so prevzeli nadzor, so sprožili teror proti tistim, ki so nasprotovali neustavnim aktivnostim. Politiki, novinarji in javni aktivisti so bili napadeni ter javno ponižani. Val nasilja se je razširil po ukrajinskih mestih, vključno z nekaznovanimi umori uglednih ljudi« (prav tam). Putin (prav tam) trdi, da so »nacionalisti po državnem udaru in ob podpori drugih političnih sil potisnili Ukrajino v državljansko vojno«. Od leta 2014 je, skladno s Putinovimi besedami, »Ukrajina podvržena zunanjemu nadzoru ter vodstvu zahodnih prestolnic po mreži tujih svetovalcev, nevladnih organizacij in drugih institucij, ki so prisotne v Ukrajini« (prav tam). Poleg tega pravi, da ZDA neposredno nadzirajo organe za pregon korupcije (Putin, 2022a). Na podlagi tega lahko sklepamo, da RF obravnava povod za rusko-ukrajinski konflikt – proteste na majdanškem trgu kot državni udar, ki so ga organizirale ZDA in njihove evropske zaveznice z namenom, da bi spodkopale geopolitični vpliv RF v Ukrajini ter jo potegnile v zahodno vplivno sfero. To pa RF obravnava kot grožnjo lastni varnosti.

5 IDEJA O RUSKI VELIČINI IN SLEDENJE MEDNARODNEMU POLOŽAJU VELIKE SILE

Ideja o ruski veličini temelji pretežno na geopolitičnih okoliščinah, saj je RF pot do mednarodnega položaja velike sile omogočilo ravno njeno prostrano ozemlje. RF je ozemeljsko največja država ter vojaška sila z geopolitičnim položajem, ki ji omogoča, da je najpomembnejši akter v številnih regijah evrazijske celine. Ideja o ruski veličini je tesno povezana s prepričanjem, da je identiteta ruskega naroda samosvoja in edinstvena, kar prepoznavajo in promovirajo tudi politične elite. Predsedniški kandidat Putin je v člankih, ki so bili objavljeni pred predsedniškimi volitvami leta 2012, predstavil svoj zunanjepolitični program. Ta se je med drugim osredotočal na »ohranjanje svojevrstne ruske identitete v izrazito tekmovalnem globalnem svetu« (Putin, 2011; Putin 2012b). Putin je v svojem zunanjepolitičnem

programu poudarjal edinstvenost in svojevrstnost ruske civilizacije, ki skladno z njegovimi besedami predstavlja jedro ruskega sveta. Tega sestavljajo vzhodni Slovani – Belorusi in Ukrajinci, ki so poistoveteni s tradicionalnimi ruskimi vrednotami. Z vidika najvišjega političnega predstavnika RF so torej vsi vzhodni Slovani, pa čeprav v različnih političnih tvorbah – nacionalnih državah – del ruske civilizacije. Kot posledica ambiciozne samozaznave je ideja o ruski veličini postala pomemben element strateške kulture in identitete RF¹¹ (Igumnova, 2011, str. 256). Ob prisotnosti ideje o ruski veličini je bilo tako političnim elitam kot tudi ruski javnosti izjemno težko sprejeti drastičen upad mednarodnega ugleda in geopolitičnega vpliva, ki je sledil v letih neposredno po razpadu SZ. Devetdeseta so ostala v ruskem kolektivnem spominu zapisana kot obdobje, povezano s kaosom, revščino, razpadom in ponižanjem. Tudi Putin (v Igumnova, 2011, str. 257) je priznal, da so tedanje »revne gospodarske, družbene in politične okoliščine omejevale sposobnost RF, da bi vplivala na mednarodno politično agendo«. Poleg tega je v svojem nagovoru ob vstopu v novo tisočletje izjavil, da je »Rusija pravkar izkusila eno izmed najtežjih obdobji v svoji večstoletni zgodovini, mogoče ji celo prvič v dvestotih, tristotih letih grozi, da bo postala ne zgolj drugorazredna, temveč celo tretjerazredna država na svetu« (Putin v Hill in Gaddy, 2013, str. 81). Po t. i. liberalnem valu v devetdesetih so se politične elite s Putinom na čelu ob prelomu tisočletja spraševale, kako preprečiti nadaljnji »upad RF v mednarodnih odnosih« in kako ponovno udejanjiti idejo o ruski veličini (Secrieru, 2006, str. 17–21; Igumnova, 2011, str. 256–258; Kanet, 2019, str. 198–199).

Ideja o ruski veličini se odraža v prizadevanjih ruskih političnih elit, da bi RF ohranila položaj velike sile ter povečala svoj vpliv v mednarodni skupnosti. Prepričanje, da je Rusiji namenjeno postati velika sila ali ohraniti tak položaj, je med ruskimi političnimi elitami prisotno že stoletja ter predstavlja bistven element sodobne strateške kulture RF. Po Putinovemu prevzemu oblasti, ki ga je zaznamovalo zaostrovanje odnosov z Zahodom ruske politične elite, položaju velike sile prisujejo celo eksistencialen pomen. Temu botruje izjava zunanjega ministra Lavrova (v Tsygankov, 2008, str. 46) iz leta 2007: »RF se lahko ohrani v okviru svojih sedanjih meja zgolj kot ena izmed svetovnih vodilnih sil«. Götz in Staun (2022, str. 485) povezujejo rusko sledenje položaju velike sile z logiko vplivnih sfer. Z vidika RF je namreč mednarodni sistem sestavljen iz majhnega števila velikih sil, ki imajo svoje vplivne sfere. Politične elite pa obravnavajo vplivne sfere kot pogoj za ponovno vzpostavitev RF kot velike sile ter ohranitev tega položaja. Skladno s Krickovich in Pellicciari (2021, str. 86) je bil cilj vzpostavitve EGU integracija območij nekdanje SZ pod vodstvom RF, z namenom, da bi ta postala ena izmed polov v bodočem multipolarnem svetu. Ohranjanje položaja velike sile je tudi pomembna vrednota ruskega prebivalstva. Skladno z rusko zgodovinsko tradicijo je bila država med stoletji pomembnejša od posameznika (Igumnova, 2011, str. 257–258). Večina prebivalstva je pripravljena sprejeti avtoritarno vladavino in se odreči individualnim pravicam ter svoboščinam

¹¹ RF še zdaleč ni edina država z ambiciozno samopodobo, tudi številne druge države, kot so ZDA, Francija in Velika Britanija, gojijo ideje o edinstvenosti, veličini in "mesijanstvu" svojih narodov, ki so zakoreninjene v njihovih strateških kulturah.

v zameno za vodilno vlogo RF v globalni politiki (prav tam). Neodvisna drža in vplivna vloga RF v mednarodni politiki sta namreč vir domoljubnih čustev, ki med prebivalstvom vzbujajo ponos do svoje države ter pomaga pozabiti »ponižanje« iz obdobja neposredno po razpadu SZ (Neumann, 2008; Tsygankov, 2008; Igumnova, 2011, str. 256–258; Poulsen & Staun, 2018, 2021).

V okviru ideje o ruski veličini politične elite v RF obravnavajo ukrajinsko prebivalstvo kot del ruskega sveta, čigar center predstavlja RF – kot nosilka svojevrstne, unikatne ruske civilizacije. Na to jasno nakazuje Putinova izjava: »Ukrajina za nas ni zgolj sosednja država, temveč neodtujljiv del naše zgodovine, kulture in duhovnega prostora« (Putin, 2022a). Poleg tega trdi, da so »ljudje, ki so živeli jugozahodno od zgodovinskega ruskega ozemlja, od pradavnih časov sebe imenovali Rusi ter bili pravoslavni kristjani« (prav tam). Z vidika normativa ruske civilizacije je pomemben tudi del govora s konca septembra 2022. Putin je takrat izjavil: »Leta 1991 so se predstavniki tedanjih partijskih elit, brez da bi preverili mnenje navadnih državljanov, odločili uničiti SZ, zaradi česar so bili ljudje nenadoma odrezani od svoje domovine. To je raztrgalo naš narod ter postalo nacionalna katastrofa« (Putin, 2022d). Strategijo posrednega nastopanja, hibridno vojskovanje in neposredne vojaške intervencije RF od leta 2014 je treba obravnavati v kontekstu predpostavk, da velike sile ne morejo obstajati brez posedovanja vplivnih sfer ter da je ohranitev položaja velike sile eksistencialnega pomena za RF. Ukrajina namreč predstavlja pomembno ozemlje v Evropi (poleg Belorusije), ki spada v rusko vplivno sfero – kot jo dojemajo ruske politične elite. Te so prozahodne proteste v Ukrajini, ki so se končali s padcem režima Janukoviča leta 2014, zaznale kot prehod Ukrajine iz njihove vplivne sfere v rivalsko – ameriško ali zahodno ter posledično kot poskus spodkopavanja mednarodnega položaja RF kot velike sile. Sledili sta vojaška intervencija na Krimu in razglasitev proruskih republik v vzhodni Ukrajini. Sprožitev vsesplošne vojaške agresije na Ukrajino februarja 2022 ponovno potrjuje, da se RF ni pripravljena odpovedati geopolitičnemu vplivu v Ukrajini – tudi za ceno vojne ne. Položaj velike sile, ki ga politične elite s Putinom vred »povezujejo z Ukrajino«, je tako pomemben, da so elite pripravljene sprejeti človeške izgube ter gospodarske in druge mednarodne posledice vojaške agresije. RF se skladno s Putinom bori proti »celotnemu vojaškemu stroju Zahoda« (Putin, 2022c) v bitki za »veliko zgodovinsko Rusijo« (Putin, 2022d).

Sklep Tradicionalni elementi ruske strateške kulture, kot so teritorialna ekspanzija, nagnjenost k ofenzivnemu vojaškemu delovanju, obravnavanje uporabe vojaške sile kot primerne sredstva za doseg političnih ciljev, paranoidna zaznava ogroženosti in nezaupanje do Zahoda, strah pred barvnimi revolucijami ter ideja o ruski veličini in sledenje položaju velike sile se odražajo na delovanju RF v rusko-ukrajinskem konfliktu. Vsi obravnavani elementi so značilni za caristično in pozneje sovjetsko obdobje. To potrjuje, da so tradicionalni elementi ruske strateške kulture še vedno prisotni ter tvorijo sodobno strateško kulturo RF. Delno izjemo predstavlja strah pred barvnimi revolucijami, katerega korenine segajo v obdobje ruske državljanske vojne, vendar se je kot koncept zaznave varnostne grožnje dokončno razvil pozneje.

Navedeno potrjuje vzorec kontinuitete znotraj ruske strateške kulture, ki pojasnjuje delovanje RF v Ukrajini. Koncept strateške kulture torej omogoča pojasnjevanje delovanja držav v oboroženih konfliktih z opredelitvijo širšega kulturno-zgodovinskega konteksta delovanja.

Literatura

1. Allison, R., 1990. *Use of the military instrument short of war: The Soviet Union*. V Jacobsen, C. G. (Ur.), *Strategic power: USA/USSR*, str. 398–412. The Macmillan Press.
2. AS, 2022. *How many troops has Russia sent into invasion of Ukraine?*, 26. februar. https://en.as.com/en/2022/02/24/latest_news/1645729870_894320.html#menu, 20. januar 2023.
3. Arnold, K., 2020. *There is no Ukraine: Fact-checking the Kremlin's version of Ukraine history*. LSE, 1. julij. <https://blogs.lse.ac.uk/lseih/2020/07/01/there-is-no-ukraine-fact-checking-the-kremlins-version-of-ukrainian-history/>, 25. januar 2023.
4. Black, J. L., 2000. *Russia faces NATO expansion: Bearing gifts or bearing arms?* Rowman & Littlefield.
5. Bathurst, R., 1981. *Two languages of war*. V Leebaert, D. (ur.), *Soviet military thinking*, str. 28–49. George Allen & Unwin.
6. Baysha, O., 2017. *Synecdoche that kills: How Barack Obama and Vladimir Putin constructed different Ukraines for different ends*. *The International communication gazette*, 80 (3), str. 230–249.
7. BBC News, 2022a. *Why is Russia ordering troops into Ukraine and what does Putin want?* 24. februar. <https://www.bbc.com/news/world-europe-56720589>, 25. januar.
8. BBC News, 2022b. *Ukraine: How UK, US and the rest of the world reacted*, 25. februar. <https://www.bbc.co.uk/newsround/60508750>, 25. januar 2023.
9. Bender, J., 2014. *Here Are The Arms Russia Has Given To Rebels In Ukraine To ,Create A Proper Army*. *Businessinsider*, 24. julij. <https://www.businessinsider.com/arms-russia-has-given-to-rebels-in-ukraine-2014-7>, 26. januar 2023.
10. Britannica, 2023. *History of Russia*. <https://www.britannica.com/topic/history-of-Russia>, 30. januar 2023.
11. Brown, D., 2022. *Ukraine conflict: Where are Russia's troops?*. BBC News, 23. februar. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60158694>, 29. januar 2023.
12. Burns, A., 2023. *The triumphs and tribulations of Peter the Great: What Putin's view of 18th – century warfare can tell us about Ukraine*. *War on rocks*, 24. januar. <https://warontherocks.com/2023/01/the-triumphs-and-tribulations-of-peter-the-great-what-putins-view-of-18th-century-warfare-can-tell-us-about-ukraine/>, 30. januar 2023.
13. Carlton, G., 2017. *Russia: The story of war*. The Belknap Press of Harvard University Press.
14. Cecire, M., 2017. *Russia's Art of War: State Branding by Other Means*. *Foreign Affairs*, 7. februar. <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2017-02-07/russias-art-war>, 30. januar 2023.
15. Charap, S., Colton, T. J., 2017. *Everyone Loses: The Zkraine Crisis and The Ruinous Contest for Post-Soviet Eurasia*. Oxford: Adelphi.
16. Covington, S. R., 2016. *The Culture of strategic thought behind Russia's modern approach to warfare*. Harvard: Harvard kennedy school.
17. Council on foregn relatins (CFR), 2021. *Ukraine: Conflict at the crossroads of Europe and Russia*. <https://www.cfr.org/backgrounder/ukraine-conflict-crossroads-europe-and-russia>, 30. januar 2023.

18. Crises Group, 2019. *Rebels without a cause: Russia's proxies in eastern Ukraine*, 16. julij. <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/eastern-europe/ukraine/254-rebels-without-cause-russias-proxies-eastern-ukraine>, 1. februar 2023.
19. Congressional research service (CRS), 2021. *Ukraine: Background, conflict with Russia, and U.S. policy*, 5. oktober.
20. Dag, D., 2020. *The Russian Stand on the Responsibility to Protect: Does Strategic Culture Matter?* *Journal of Asian Security*, 7 (3), str. 370–386.
21. Dannreuther, R., 1999. *Escaping the enlargement trap in NATO-Russian relations*. *Survival*, 41(4), str. 145–164.
22. Doroshko, M., Tsyrya, I., 2021. *Russian strategic culture: Why the past matters*. *Przegląd Strategiczny*, 14 (1), str. 147–163.
23. Eitelhuber, N., 2009. *The Russian Bear: Russian strategic culture and what it implies for the West*. *Connections: The Quarterly Journal*, 9 (1), str. 1–32.
24. Ermath, F. W., 2006. *Russia's Strategic Culture: past, present and ... in transition?* *Defense Threat Reduction Agency – Advanced Systems and Concepts Office*, 3, 6. oktober.
25. Felgenhauer, P., 2016. *Putin Signs a National Security Strategy of Defiance and Pushback*. 2016, *Eurasia Daily Monitor*, 13 (4). <https://jamestown.org/program/putin-signs-a-national-security-strategy-of-defiance-and-pushback/>, 5. februar 2023.
26. Felgenhauer, P., 2018. *Rusland ønsker "finlandisering" af hele Europa*. V Krarup, M. (Ur.), *Ny Kold Krig. taler med 17 eksperter fra øst og vest*, str. 158–171. Sydslesvig: Hovedland.
27. Fox, A. C., 2017. *Battle of Debaltsevo: The Conventional Line of Effort in Russia's Hybrid War in Ukraine*. <https://www.benning.army.mil/armor/earmor/content/issues/2017/Winter/1Fox17.pdf>, 22. februar 2023.
28. Galen Carpenter, T., 2017. *America's Ukraine hypocrisy*. *Cato*, 6. avgust. <https://www.cato.org/commentary/americas-ukraine-hypocrisy#>, 10. februar 2023.
29. Gareev, M. A., 2009. *Problemyi strategicheskogo sderzhivaniya v sovremennykh usloviyakh [The problems of strategic deterrence and contemporary conditions]*. *Voennaya Mysl'*, 4 (1), str. 3–15.
30. Gareev, M. A., 2012. *Obespechenie bezopasnosti strany – rabota mnogoplanovaya [Maintaining the country's security – work of many plans]*. *Voennopromyshlenniyi kur'er*, 3 (420), str. 25–31.
31. Gerasimov, V., 2013. *Cennost' nauki v predvidenii [The value of science is in the foresight]*. *Military-Industrial Kurier*. <https://vpk-news.ru/articles/14632>, 10. februar 2023.
32. Gerasimov, V., 2019. *Vektoryi razvitiya voennoi strategii [Vectors of development of military strategy]*, 4. marec. *Krasnaya Zvezda*. <http://redstar.ru/vektoryrazvitiya-voennoj-strategii/>.
33. German, T., 2020. *Harnessing protest potential: Russian strategic culture and the colored revolutions*. *Contemporary Security Policy*, 41 (4), str. 541–563.
34. Gray, C. S., 1999. *Strategic Culture as Context: the First Generation of Theory Strikes Back*. *Review of International Studies*, 25 (1), str. 49–69.
35. Götz, E., Staun, J., 2022. *Why Russia attacked Ukraine: Strategic culture and radicalized narratives*. *Contemporary security policy*, 43 (3), str. 482–497.
36. Götz, E., 2016. *Neorealism and Russia's Ukraine policy, 1991–present*. *Contemporary Politics*, 22 (3), str. 301–323.
37. Hill, F. in C. Gaddy, 2013. *Mr. Putin: Operative in the Kremlin*. Washington D.C.: Brookings Institution Press.
38. Hunter, R., 2022. *The Ukraine crises: Why and what now?*. *Survival*, 64 (1), str. 6–28.
39. Igumnova, L., 2011. *Russia's Strategic Culture Between American and Europeans Worldviews*. *Journal of Slavic Military Studies*, 24 (2), str. 253–273.

40. Johnson, J. L., Kartchner, K. M., in Larsen, J. A., 2009. *Strategic culture and weapons of mass destruction: culturally based insights into comparative national security policymaking*. New York: Palgrave Macmillan.
41. Johnston, A. I., 1995. *Cultural Realism: Strategic Culture and Grand Strategy in Ming China*. Princeton: Princeton University Press.
42. Jones, D. R., 1990. *Soviet Strategic Culture*. V in Jacobsen, C. G. (ur.), *Strategic Power: USA/USSR* (str. 35–49), New York: St Martin's Press.
43. Kanet, E. R., 2019. Russian strategic culture, domestic politics and Cold War 2.0. *European Politics and Society*, 20 (2), str. 190–206.
44. Klein, Y. (1989). *The sources of Soviet strategic culture*. *The Journal of Soviet Military Studies*, 2 (4), str. 453–490.
45. Krickovic, A., Pellicciari, I., 2021. From 'Greater Europe' to 'Greater Eurasia': Status concerns and the evolution of Russia's approach to alignment and regional integration. *Journal of Eurasian Studies*, 12 (1), str. 86–99.
46. Leites, N., 1951. *The operational code of the Politburo*. McGraw-Hill.
47. Marcetic, B., 2022. *A US-Backed, Far Right-Led Revolution in Ukraine Helped Bring Us to the Brink of War*. *Jacobin*, 2. julij. <https://jacobin.com/2022/02/maidan-protests-neo-nazis-russia-nato-crimea>, 20. februar 2023.
48. Meyer, C. O., 2006. *The quest for the European strategic culture: Chainging norms on security and defence in the European Union*. New York: Palgrave Macmillan.
49. Mills, C., 2023. *Ukraine crises*. UK Parliament – House of Commons library, 24. januar. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9455/>, 14. februar 2023.
50. Monaghan, A., 2016. *The New Politics of Russia: Interpreting Change*. Manchester: Manchester University Press.
51. Mpoke Bigg, M., 2023. *Russia invaded Ukraine more than 10 months ago. Here is some key developement from every month of war*. *The New York Times*, 9. januar. <https://www.nytimes.com/article/ukraine-russia-war-timeline.html>, 14. februar 2023.
52. Neumann, I. B., 2008. Russia as a great power, 1815–2007. *Journal of International Relations and Development*, 11 (2), str. 128–151.
53. Patrušev, N., 2005. *Govor na plenarnem zasedanju v Državni Dumi*, 5. december.: <http://transcript.duma.gov.ru/node/1089/#sel>, 20. februar 2023.
54. Nato, 2023. *Enlargement and Article 10*. https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49212.htm, 16. februar 2023.
55. Oliker, O., 2016. *Unpacking Russia's new national strategy*. *Center for Strategic and International Studies*, 7. januar. <https://www.csis.org/analysis/unpacking-russias-new-national-security-strategy>, 20. februar 2023.
56. Pennell, J. A., 2019. *Conflict in Ukraine: A Review Essay*. *Civil Wars*, 21 (4), str. 594–613.
57. Perrigo, B., 2022. *How Putin's denial of Ukraine's statehood rewrites history*. *Time*, 22. februar. <https://time.com/6150046/ukraine-statehood-russia-history-putin/>, 16. februar 2023.
58. Popov, I. M., & Khamzatov, M. M., 2017. *Voina budushchego: kontseptualnye osnovy i prakticheskie vyvody [War of the future: conceptual foundations and practical conclusions]*. Kuchkogo Polye.
59. Poulsen, N. B., Staun, J., 2021. *Russia's Military Might: A Portrait of Its Armed Forces*. DJØF Forlag.
60. Putin, V., 2005. *Letni nagovor Zvezne skupščine RF*. Uradna spletna stran predsednika RF. http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2005/04/25/2031_type70029type82912_87086.shtml, 10. februar 2023.
61. Putin, V., 2011. *A new integration project for Eurasia: The future in the making*, 3. oktober. *Izvestia*. <https://russiaeu.ru/en/news/article-prime-minister-vladimir-putin-new-integration-project-eurasia-future-making-izvestia-3->, 10. februar 2023.

62. Putin, V., 2012a. Byit' cil'nyim: garantii natsional'noi bezopasnosti dlya Rossii [To be strong: national security guarantees for Russia]. Rossiiskaya Gazeta, 5708 (35), 20. februar. <https://rg.ru/2012/02/20/putin-armiya.html>, 14. februar 2023.
63. Putin, V., 2012b. Russia and the changing world, 27. februar. Russkiy Mir Foundation. <https://www.russkiymir.ru/en/publications/139698/>, 14. februar 2023.
64. Putin, V., 2022a. Adress by the President of the Russian federation. Uradna spletna stran predsednika RF, 21. februar. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>, 13. februar 2023.
65. Putin, V., 2022b. Adress by the President of the Russian federation. Uradna spletna stran predsednika RF, 24. februar. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67843>, 16. februar 2023.
66. Putin, V., 2022c. Adress by the President of the Russian federation. Uradna spletna stran predsednika RF, 21. september. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69390>, 16. februar 2023.
67. Putin, V., 2022d. Adress by the President of the Russian federation. Uradna spletna stran predsednika RF, 30. september. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/69465>, 17. februar 2023.
68. Reuters, 2022a. Russia invades Ukraine: Political, military leader's reactions, 24. februar. <https://www.reuters.com/markets/europe/leaders-key-quotes-after-russia-invades-ukraine-2022-02-24/>, 30. januar 2023.
69. Reuters, 2022b. Timeline: The events leading up to Russia's invasion of Ukraine, 1. marec. <https://www.reuters.com/world/europe/events-leading-up-russias-invasion-ukraine-2022-02-28/>, 30. januar 2023.
70. Reuters, 2022c. Ukraine conflict: Russian forces attack from three sides, 24. februar. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60503037>, 31. januar 2023.
71. Reuters, 2023. Russia's Lavrov compares West's approach to Russia with Hitler's, Final Solution', 18. januar. <https://www.reuters.com/world/europe/russias-lavrov-likens-us-actions-those-hitler-napoleon-2023-01-18/>, 18. februar 2023.
72. RTV SLO, 2023a. Reznikov: Ukrajina je dejansko že članica Nata. Tudi Finska podpira pošiljanje tankov leopard, 13. januar. <https://www.rtvsl.si/svet/vojna-v-ukrajini/reznikov-ukrajina-je-dejansko-ze-clanica-nata-tudi-finska-podpira-posiljanje-tankov-leopard/654196>, 17. februar 2023.
73. RTV SLO, 2023b. Putin v nekdanjem Stalingradu: Neverjetno je, da nemški tanki ponovno ogrožajo Rusijo, 2. februar. <https://www.rtvsl.si/svet/vojna-v-ukrajini/putin-v-nekdanjem-stalingradu-neverjetno-je-da-nemski-tanki-ponovno-ogrozajo-rusijo/656632>, 17. februar 2023.
74. Secrieru, S., 2006. Russia's Quest for Strategic Identity. V Dufourcq, J. in C. Masala (ur.), Occasional Paper, Rim: NATO Defense College, Academic Research.
75. Sinovets, P., 2016. From Stalin to Putin: Russian strategic culture in the XXI century, its continuity, and change. Philosophy Study, 6 (7), str. 417–423.
76. Skak, M., 2016. Russian strategic culture: the role of today's chekisty. Contemporary politics, 22 (3), str. 324–341.
77. Snyder, J., 1977. The Soviet Strategic Culture: Implications for Limited Nuclear Operations. Santa Monica: RAND.
78. Sondhaus, L., 2006. Strategic culture and Ways of War. New York: Routledge.
79. Walker, N., 2022. Ukraine crises: A timeline (2014 – present). UK parliament – House of Commons library, 1. april. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-9476/>, 11. februar 2023.
80. The Guardian, 2013. John McCain tells Ukraine protesters: 'We are here to support your just cause', 15. december. <https://www.theguardian.com/world/2013/dec/15/john-mccain-ukraine-protests-support-just-cause>, 8. februar 2023.

81. Toje, Asle, 2008. *America, the EU and Strategic culture: Renegotiating the transatlantic bargain*. New York: Routledge.
82. Tsygankov, A. P., 2008. *Russia's international assertiveness. What does it mean for the west?* *Problems of Post-Communism*, 55 (2), str. 38–55.
83. Uz Zaman, R., 2009. *Strategic culture: A »cultural« understanding of War. Comperative strategy*, 28 (1), str. 68–88.
84. Walker, S., 2015. *Putin admits Russian military presence in Ukraine for first time*. *The Guardian*, 17. december. <https://www.theguardian.com/world/2015/dec/17/vladimir-putin-admits-russian-military-presence-ukraine>, 25. januar 2023.
85. Willems, E., 1986. *A Way of Life and Death: Three Centuries of Prussian-German Militarism*. Nashville, TN: Vanderbilt University Press.
86. Wilson, A, 2014. *Ukraine Crisis: What it Means for the West*. New Heaven; London: Yale University Press.

email: mark90.kogoj@gmail.com

e-mail: mark90.kogoj@gmail.com

Mark Kogoj je magistriral s temo Nekohezivna strateška kultura kot grožnja evropski varnosti: primer vojne v Siriji. Je doktorski študent Humanistike in družboslovja na področju Obramboslovja. Končuje doktorsko disertacijo na temo Sodobne strateške kulture ZDA, Ruske federacije in Ljudske republike Kitajske. Napisal je več kolumn s področij varnosti, strateške kulture in oboroženih konfliktov ter poglavje Odnosi med ZDA in Slovenijo v strokovni monografiji z naslovom Odnosi med srednjeevropskimi državami in ZDA, ki jo je leta 2019 objavil Center za strateške in obrambne študije v Budimpešti.

Mark Kogoj wrote his master's thesis on incoherent strategic culture as a threat to European security, the case of the war in Syria. He is a PhD student in Humanities and Social Sciences programme in the field of Defence Studies. He is completing his PhD thesis on US Contemporary Strategic Cultures of the USA, the Russian Federation and the People's Republic of China. He has authored several columns on security, strategic culture and armed conflict, and a chapter on US-Slovenia relations in a scholarly monograph entitled Central European States-US Relations, published in 2019 by the Institute for Strategic and Defence Studies in Budapest.

*Prispevki, objavljeni v Sodobnih vojaških izzivih, niso uradno stališče Slovenske vojske niti organov, iz katerih so avtorji prispevkov.

*Articles published in the Contemporary Military Challenges do not reflect the official viewpoint of the Slovenian Armed Forces nor the bodies in which the authors of articles are employed.